

Narcissus x souliei Guétrot (*N. poeticus* x *N. assoanus*) *Amaryllidaceae* a Catalunya (NE de la península Ibèrica)

ELISENDA GUITART ROSSELL ^{1,2}

JUAN CARLOS SANTIAGO ²

¹ Grup de Muntanya Vall de Camprodon

² Grup de flora amenaçada de la delegació de la Garrotxa i del Ripollès,
Institució Catalana d'Història Natural

Rebut: 3.7.2024

Acceptat: 3.8.2024

RESUM

Es presenta la descoberta de l'híbrid *Narcissus xsouliei* (*N. poeticus* x *N. assoanus*) a l'Alta Garrotxa al municipi de Montagut i Oix (Catalunya). Durant el darrer seguiment de la població de *Narcissus poeticus* a la zona s'observa un individu híbrid no citat anteriorment ni a la comarca, ni al Pirineu, ni a Catalunya ni a la península Ibèrica. Es descriu l'individu, el seu hàbitat i els possibles impactes que el poden afectar. Aquesta nova citació confirma la capacitat d'hibridació entre *N. poeticus* i *N. assoanus*, de la qual existeixen molt poques citacions.

Paraules clau: *Narcissus xsouliei*, seguiment, híbrid, impactes.

Abstract:

***Narcissus xsouliei* Guétrot (*N. poeticus* x *N. assoanus*) *Amaryllidaceae* in Catalonia (NE Iberian Peninsula)**

The discovery of a hybrid *Narcissus xsouliei* (*N. poeticus* x *N. assoanus*) in l'Alta Garrotxa in the municipality of Montagut i Oix (Catalonia) is described. During the most recent monitoring of the population of *Narcissus poeticus* in the area, a hybrid - hitherto unknown either in the region, the Pyrenees, Catalonia or the Iberian Peninsula - was detected. The specimen and its habitat is described, along with possible impacts that may affect it in the future. This new citation confirms the ability of *N. poeticus* and *N. assoanus* to hybridize, despite the fact that very few previous citations exist.

Keywords: *Narcissus xsouliei*, monitoring, hybrid, impacts.

INTRODUCCIÓ

Narcissus poeticus L. és una amaril·lidàcia de distribució eurosiberiana i de gran interès pel cultiu en jardineria per la seva bellesa. Creix sobre prats mesòfils, prats de dall, de muntanya humida i floreix d'abril a juny. Rar a la comarca de La Garrotxa es troba en prats ombrívols entre els 800 i el 1340 m i amb poques localitats naturals. A la Garrotxa existeixen diferents rodals però Bolòs *et al.* (1986), Bolòs & Bolòs (1987) i Campos *et al.* (2001) dubten de la seva espontaneïtat mentre que dues localitats més montanes trobades posteriorment al Bassegoda i al Puig Estella es consideren naturals (Oliver *et al.* 2006). El tàxon no havia estat citat a l'Alta Garrotxa (Viñas, 1993). La primera citació d'E. Guitart (2004) permet detectar-ne la població del vessant SW del Puig de Bassegoda i iniciar-ne el seguiment (FIGURA 1).

FIGURA 1: Hàbitat i seguiment de la població de *N. poeticus* del Bassegoda (autor: J. C. Santiago).

N. assoanus Dufour (*N. requienii* M. Roem., *N. juncifolius* auct.) és una amaril·lidàcia de distribució generalitzada a la mediterrània-occidental sobre superfícies rocoses, clarianes de bosc, prats secs, etc, sobre substrat calcari que floreix entre febrer i juny. Comú a la Garrotxa es distribueix en prats secs i llocs rocosos (Ord. *Rosmarinetalia*), entre els 200 i 1550 m.

N. moleroi Fdz Casas (*N. pseudonarcissus* L. subsp. *moschatus* (L.) Baker) rar a la comarca, apareix en prats culminals, fagedes (al. *Fagion sylvaticae*, cl. *Seslerietea*, al. *Mesobromion erecti*, al. *Cynosurion cristati*) entre 600 i 1550 m. (Oliver & Font, 2008).

A l'hàbitat on s'han detectat els individus híbrids hi conviuen barrejades les poblacions de *N. poeticus* i *N. assoanus*. En canvi, *N. moleroi* es troba al vessant nord del puig de Bassegoda, fora de la zona de localització de l'híbrid (FIGURA 2).

FIGURA 2: Exemplars de *N. poeticus* i *N. assoanus* al mateix hàbitat que l'exemplar híbrid (autor: J. C. Santiago).

El maig del 2005 en una excursió amb el Grup de Muntanya de la Vall de Camprodon es detecten els primers exemplars (15-20 individus) de *N. poeticus* per la recollida d'una de les participants.

A partir del 2006 es realitza el seguiment de la població al Bassegoda de manera voluntària amb la delegació de la Garrotxa i del Ripollès de la Institució Catalana d'Història Natural (DGR ICHN). En la primera prospecció es detecta una població d'entre 880-1000 exemplars reproductors (en flor) i uns 22 no reproductors (sense flor). Els seguiments posteriors han confirmat l'estabilitat de la població (TAULA 1).

Taula 1. Dades de seguiment de *N. poeticus* (2005-2024) (Font: DGR ICHN).

Data	Autor	Número de reproductors	Observacions
8/05/2005	E. Guitart	15-20 reproductors	La població de <i>N. poeticus</i> va patir recol·lecció el 2005
5/7/2006	X. Béjar	880-1000 reproductors + 22 no reproductors	
16/05/2007	E. Guitart	330-4000 reproductors	Es troben pràcticament tots en dos rodals: R1: 800-1000 reproductors R2: 2500-3000 reproductors
12/4/2015	X. Oliver	1012 reproductors + 324 no reproductors	Només R1
15/05/2021	E. Guitart	3000-3500 reproductors	Tots dos rodals
5/21/2024	E. Guitart	2500-3000	Tots dos rodals. Més de 1000 en fruit

Les principals amenaces de l'espècie són la recol·lecció i la predació. L'any 2006 es va recomanar al Consorci de l'Espai Natural Protegit de l'Alta Garrotxa, responsable de l'espai, el desviament del camí, i es va allunyar de la zona de manera que la població actualment ja no es veu des del recorregut i així s'ha minimitzat la recol·lecció. Pel que fa a la predació per herbívors en els seguiments no s'ha detectat que sigui un problema malgrat que altres espècies d'interès de la zona han patit depredació per l'alta densitat d'ungulats al sector.

RESULTATS

Localització de *Narcissus xsouliei*

Alta Garrotxa: Montagut i Oix, Bassegoda, prats mesòfils i alzinar obert entre el rocam calcari, vessant Sud-Oest del puig de Bassegoda, 31TDG6984, 1239 m, en floració, 21-V-2024 (FIGURA 3).

Durant el darrer seguiment (21/05/2024) s'observen 4 flors groguenques d'un mateix exemplar que no corresponen a cap espècie citada a la zona i s'inicia la cerca sobre la possible hibridació de *N. assoanus* x *N. poeticus*, les dues espècies presents a la localitat. (FIGURA 4).

S'observa un sol individu de *Narcissus xsouliei* (*N. poeticus* x *N. assoanus*) creixent en el prat mesòfil amb alzines sobre el mateix terreny calcari. A l'entorn proper s'hi troben individus de *N. poeticus* i de *N. assoanus*. Durant els anys de seguiment no s'havien detectat exemplars d'aquest híbrid tot i que podria ser que ja hi fos.

La cerca de referències ens porta a concloure que ni a la península Ibèrica (Flora Ibèrica) ni a Catalunya (SÁEZ & AYMERICH, 2021, FONT, 2024) ni al Pirineu (Atles de Flora del Pirineu, 2024), en concret, es té constància de cap cita prèvia de l'híbrid. La citació més propera que hem trobat és a l'Aveyron, al Massís Central, a França (GBIF.ORG, 2024).

Aquesta nova citació indica la capacitat d'hibridació entre *N. poeticus* i *N. assoanus* probablement no detectada abans ja que per les poques citacions existents es considera força rar, però cal considerar que per la dificultat d'accés a la zona i per tant amb poques prospeccions i el període curt de floració de les dues espècies, pot haver passat desapercebut.

FIGURES 3 i 4: *Narcissus xsouliei* (*N. poeticus* x *N. assoanus*). Detalls de la flor i de la planta (autor: J. C. Santiago).

Descripció de l'exemplar híbrid

L'exemplar observat de *Narcissus xsouliei* és una herba glabra amb bulb tunicat, amb tiges més o menys cilíndriques, llises o lleugerament estriades. Les fulles són linears, de marge llis, sense torsió, obtuses, sense pecíol i disposades a la base. La planta presenta dues tiges floríferes, amb dues flors per tija, actinomorfes, grogues, amb pedicels rectes de secció circular, cadascuna de les flors amb una espata embeinada a la base, lanceolada i membranosa, de color marró clar. El tub del periant (4,2-31,7 mm) s'eixampla gradualment cap a l'àpex, recte o lleugerament corbat de color verd. Els tèpals, no fortament reflexos, són de color groc clar, més groc-verdós a la base i més llargs que el tub. La corona, de 1-6 mm, és més curta que els tèpals i que el tub, en forma de cúpula, crenulada, de secció circular, de groc intens. Els filaments estaminals són rectes i groguencs, les anteres també groguenques, l'ovari verdós, i la càpsula oblongo-ovoide (FIGURES 5 i 6).

FIGURES 5 i 6: *Narcissus xsouliei*, detalls lateral i frontal de les flors (autor: E. Guitart).

BIBLIOGRAFIA

- ATLES DE FLORA DEL PIRINEU, 2024.** <http://florapirineos.ipe.csic.es>.
- BOLÒS, A. & BOLÒS, O. 1987.** Plantes vasculars del quadrat Santa Pau 31T DG66. IEC. Barcelona. ORCA: *Catàlegs Florístics Locals*, 1.
- BOLÒS, O.; NUET, J. & PANAREDA, J. M. 1986.** Flora vascular del Montseny. In: TERRADES, J. & MIRALLES, J. (ed.). El patrimoni biològic del Montseny. *Catàlegs de flora i fauna*, 1. Diputació de Barcelona. Servei de Parcs Naturals. Barcelona: 41-92.
- CAMPOS, M.; MARCH, S.; OLIVER, X.; SALVAT, A. & BASSOLS, E. 2001.** Catàleg de flora vascular del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. *Dossier de recerca*, 1. Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Olot.
- FLORA IBÉRICA, 2024.** http://www.floraiberica.es/floraiberica/texto/pdfs/20_184_05_Narcissus.pdf
- GBIF.ORG, 2024.** <https://www.gbif.org/occurrence/1803853134>.
- OLIVER, X.; BÉJAR, X.; GUITART, E.; LOCKWOOD, M & VILLEGAS, N. 2006.** Aportacions al coneixement de la flora vascular de la Garrotxa. *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, 74. 105-108.
- OLIVER, X & FONT, J. 2008.** Catàleg de flora vascular de la Garrotxa. *Catàlegs del patrimoni natural*, 1. Delegació de la Garrotxa de la Institució Catalana d'Història Natural. Olot.
- SÁEZ, L. & AYMERICH, P. 2021.** *An annotated Checklist of the Vascular Plants of Catalonia (northeastern Iberian Peninsula)*. <https://bibdigital.rjb.csic.es/>.
- VIÑAS, X. 1993.** Flora i vegetació de l'Alta Garrotxa. Universitat de Girona. Memòria de doctorat. Inèdit.